

Stuur my groete aan Salomé.

Jackie Grobler. Pretoria: Protea Boekhuis, 2012. 382 pp.

ISBN: 978-1-86919-750-6.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v51i1.23>

Een-honderd-en-tien jaar na die beëindiging van die Suid-Afrikaanse oorlog (voorheen bekend as die Anglo-Boereoorlog) bly dié oorlog steeds 'n onderwerp wat Afrikaanse lesers boei. Die stelling word ondersteun deur die aantal Afrikaanse romans wat die oorlog as agtergrond gebruik en wat die afgelope twee dekades gepubliseer is. Ter illustrasie verwys ek hier na enkele romans soos Christoffel Coetzee se *Op soek na Generaal Mannetjies Mentz* (1998), Dolf van Niekerk se *Brandoffer* (1998), Karel Schoeman se *Verliesfontein* (1998), Ingrid Winterbach se *Niggie* (2004) en *Buller se plan* (1999) asook 'n meer resente roman soos Sonja Loots se *Sirkusboere* (2012). Dit is dus geen verrassing dat Jackie Grobler, juis hierdie onderwerp op die 110-jarige herdenking van die beëindiging van dié oorlog vir sy debuutroman, *Stuur my groete aan Salomé*, gekies het nie.

Die roman word vanuit 'n agternaperspektief aangebied met die protagonis, Salomé de Waal, wat haar lewensverhaal aan haar kleindogter vertel. Salomé se verhaal speel af in die vroeë maande van 1901. Behalwe vir die oorlog waarin sy haarself bevind, is Salomé se lewe gekompliseerd. Met 'n sieklike moeder, 'n man wat as joiner deur die Afrikanergemeenskap verwerp is en die dood van haar seuntjie, moet Salomé talle uitdagings in die gesig staar. Salomé word 'n simbool van die sterk karakter en deursettingsvermoë wat soveel Afrikanervroue tydens die oorlog aan die dag gelê het. As hulpverpleegster in die Irene konsentrasiekamp word sy eerstehands blootgestel aan die droewige omstandighede wat tydens die oorlog in die Britse konsentrasiekampstelsel aan die orde van die dag was.

Talle onderwerpe word in die roman aan-

geroer. Grobler slaag daarin om die gebeure tydens die Suid-Afrikaanse oorlog lewensgetrou uit te beeld en die juiste historiese gegewens word telkens op 'n geslaagde wyse met die narratief geïntegreer. Grobler fokus nie slegs op die veldslae nie, maar betrek ook die menslike element by die narratief. Die leser word gevolglik in staat gestel om die oorlog en die uitwerking wat dit op die lewens van beide Boer en Brit, maar ook op swart Suid-Afrikaners, gehad het vanuit 'n literêre perspektief te beleef.

Die rol wat swart Suid-Afrikaners in die oorlog gespeel het, word ook in die roman belig. Hierdie aspek is juis van belang aangesien die rol wat swart Suid-Afrikaners in die oorlog gespeel het eers in die negentigerjare van die vorige eeu erkenning verkry het. Die Boerekryger, Hans, is besonder uitgesproke en waarderend teenoor die rol wat swart Suid-Afrikaners, wat saam met die Boere geveg het, gespeel het:

Masuku is geen barbaar nie. Hy is 'n goeie, betroubare en hardwerkende mens. Boonop veg hy saam met ons en speel 'n groot rol. Hy verdien ons dank en menswaardige behandeling. (170)

Die narratief bied dus 'n gebalanseerde en objektiewe siening vanuit beide Boer en Brit se perspektief aan. Grobler slaag daarin om die onderskeie partye se gevoelens teenoor mekaar te verwoord sonder om op 'n subjektiewe wyse daarmee om te gaan. Die leser word dus nie bloot aan anti-Britse sentiment blootgestel nie, maar kan die narratief self volgens sy of haar eie verwysingsraamwerk interpreteer en beide partye se leed en verlies wat hul tydens die oorlog ervaar het, meemaak.

Die roman bevat heelwat spanning en is besonders boeiend alhoewel die handelingsverloop effens uitgerek is. Salomé se betrokkenheid by die Boere se spioenasienetwerk sorg vir talle spannende oomblikke in die

roman terwyl die liefdesdriehoek tussen Salomé, die Boerekryger Hans en die Britse majoor Bruce Symington vir 'n aantal dramatiese tonele sorg. Die liefdesdriehoek word boonop verder gekompliseer aangesien Salomé 'n getroude vrou is wat binne die streng patriargale bestel in 'n besondere penarie verkeer. Uiteindelik sal Salomé se liefde vir drie mans tot die uiterste beproef word met katastrofiese gevolge. Die slot is onvoorspelbaar en sorg vir 'n onverwagte verrassing wat menige leser sal skok.

Ten spyte van die boeiende verhaallyn, word die narratief soms deur soetsappige beskrywings en taalgebruik versuur. Die narratief is oor die algemeen van hoogstaande literêre gehalte, maar ongelukkig doen die deurlopende soetsappige liefdestonele afbreuk aan die roman en neig dit gevolglik meer na die narratief van 'n hygroman:

“Bruce, ek het jou nodig. Die hemel weet, vanaand het ek jou nodig,” fluister sy terwyl sy haar vingers tussen sy hempsknope inwoel. Sy voel sy vinnige hartklop onder haar hand. “Het jy my ook nodig? Ek hoop jy het, want as dit nie so is nie ...” (324)

Die redakteur en uitgewer kon in dié verband beslis meer leiding verskaf het aangesien selfs die voorblad misleidend is. Alhoewel Hanli Deysel se grafika esteties bevredigend is, kom die roman met die eerste oogopslag as 'n Afrikaanse hygroman voor wat die leser maklik onder die wanindruk kan plaas dat *Stuur my groete aan Salomé* blote verstrooiingslektuur is—wat beslis nie die geval is nie.

Ten spyte van die oordrewe soetsappigheid van die liefdestonele tussen Salomé, Hans en majoor Symington, is die roman 'n besonders geslaagde roman wat die leser van begin tot einde vasgenael hou. Die karakters se taalgebruik is besonder effektief aangesien dit die register van die geskiedkundige periode waartydens die roman afspeel, effektief weerspieël. Die roman is taalkundig fyn afgerond en

keurig versorg. Die karakterisering is geloofwaardig en die roman kan gevolglik goed kers vashou by dié van gevestigde skrywers. Grobler se geskiedkundige agtergrond het 'n waardevolle bydrae tot die geslaagdheid van die roman gelewer. Hierdie roman is 'n prysenswaardige bydrae tot sowel die Afrikaanse letterkunde as die Suid-Afrikaanse geskiedskrywing.

Dewald Koen

d.koen@kingswoodcollege.com

Kingswood College

Grahamstad